

اسلام و نیازهای زمان

جلد اوّل

www.ketab.ir

متفکر شهید استاد مرتضی مطهری

انتشارات صدرا

سرشناسه	مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸.
عنوان و نام پدید آور	اسلام و نیازهای زمان (جلد ۱) / مرتضی مطهری.
مشخصات نشر	تهران: صدرا، ۱۳۶۲
مشخصات ظاهری	۲۷۰ ص.
شابک	ج ۱. 978-964-5600-75-2 شابک (دوره): 978-964-5600-51-6
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	اسلام -- تجدید حیات فکری -- الف. عنوان.
موضوع	اسلام -- مقاله‌ها و خطابه‌ها -- اسلام و اجتماع.
رده‌بندی کنگره	۵ الف م / BP ۲۲۹
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/۴۸
شماره کتابشناسی ملی	۲۵۹۸-۶۲*

www.ketab.ir

اسلام و نیازهای زمان (۱)

اثر: استاد شهید آیت‌الله مرتضی مطهری

چاپ پنجاهم: مهر ۱۴۰۰ مطابق ربیع الاول ۱۴۴۳

تعداد: ۵۰۰ نسخه

بها: ۶۸/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۳۹۵/۱۰۰). تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

● تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود - تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳۰

شعبه ۲: خیابان انقلاب، بین خیابانهای دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴ - تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶

شعبه ۳: خیابان پاسداران - خیابان ناطق نوری - بوستان کتاب - تلفن: ۲۲۸۵۲۴۸۹

● قم: شعبه ۱: خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲، دورنگار: ۳۷۷۴۷۳۱۴

شعبه ۲: مجتمع ناشران ۳۷۸۴۷۵۹۵

پایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۰۰-۷۵-۲ ISBN: 978-964-5600-75-2

شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۰۰-۵۱-۶ ISBN: 978-964-5600-51-6

فهرست مطالب

۹	مقدمه: ناشر
۱۱	مقدمه: اسلام و مقتضیات زمان
۱۹	علل تغییر مقتضیات زمانها
۲۲	مقصود از «امانت»
۲۴	تفاوت زندگی اجتماعی انسان با حیوانات اجتماعی
۲۷	دو نوع تغییر در زمان
۲۷	تفاوت اساسی انسان و حیوانات اجتماعی
۲۹	امکان سقوط و انحراف برای انسان
۳۱	مقیاس تشخیص تغییرات خوب از بد
۳۵	علم آزاد و علم اسیر
۳۷	نظریه مدینه فاضله افلاطون
۳۹	راه های حال رشد
۳۹	مثال رشد و تکامل امت اسلام
۴۱	سرعت رشد مسلمین
۴۲	اشتباه گوستاو لوبون
۴۴	سیاست اروپایی

۴۷	افراط و تفریط‌ها
۴۸	روشنفکرپهای افراطی خلیفه دوم
۵۰	افراط کاری یا جهالت
۵۱	سخن علی علیه السلام
۵۴	تفریط کاری یا جمود
۵۵	راه میانه
۵۶	مثال دیگر: حرمت گوشت خوک
۵۹	مثال دیگر: زبان عربی، زبان اعمال مذهبی در اسلام
۶۳	عقل و راه اعتدال
۶۳	مثال دیگر برای جهالت: قیاس ابوحنیفه
۶۷	مخالفت ائمه اطهار علیهم السلام با قیاس
۶۸	احکام و قوانین عقل
۷۱	خوارج
۷۲	معتزله و اشاعره
۷۳	تاریخچه خوارج
۷۵	خوارج از نظر علی علیه السلام
۷۹	عوامل تصفیه فکر اسلامی
۸۱	آلودگیهای فکری در دنیای اسلام
۸۲	دستگاههای تصفیه فکر اسلامی
۸۳	اسلام، یگانه دین بدون تحریف
۸۵	قرآن و عقل
۸۷	اخباریگری
۸۹	نمونه‌هایی از جعل حدیث
۹۰	مبارزه مجتهدان با اخباریان
۹۲	برخورد اخباریان با قرآن
۹۳	سخن آیت الله بروجردی

۹۵	مشروطیت
۹۷	موافقان و مخالفان مشروطیت
۹۸	تعریف مشروطیت
۱۰۰	منطق موافقان
۱۰۳	شئون پیامبر ﷺ: رسالت، قضاوت، حکومت
۱۰۵	انتقال این سه مقام به امام
۱۰۷	سخن آیت الله بروجردی
۱۱۱	مقتضیات زمان (۱)
۱۱۲	مفهوم «مقتضیات زمان»
۱۱۳	پدیده‌های زمان دوگونه‌اند
۱۱۵	امکان انحراف در بشر
۱۱۷	مفهوم درست «مقتضیات زمان»
۱۱۹	حاجت‌های ثابت و حاجت‌های متغیر
۱۲۱	مقتضیات زمان (۲)
۱۲۳	نگاه فلسفی به مسئله
۱۲۵	ثبات روح انسان
۱۲۶	قوانین عالم ثابت است
۱۲۸	نگاه اجتماعی
۱۳۱	تغییرات زمان در تاریخ اسلام
۱۳۲	نعتی که شیعیان از آن برخوردارند
۱۳۳	مثال اول برای تغییر اقتضای زمان
۱۳۶	مثال دوم
۱۳۹	اجتهاد و تفقه در دین
۱۴۰	سخن اقبال و سخن ابن سینا درباره اجتهاد
۱۴۱	تعبیر قرآن
۱۴۳	یک مثال
۱۴۴	مثال دیگر

مقدمه چاپ نوزدهم

کتاب حاضر مشتمل بر بیست و شش سخنرانی از استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری تحت عنوان «اسلام و مقتضیات زمان» است. نوشته کوتاهی به قلم ایشان در همین موضوع مقدمه این بحث قرار گرفته است. سخنرانیها در زمستان سال ۱۳۴۵ هجری شمسی و در شبهای ماه مبارک رمضان در مسجد اتفاق (تهران) و در یک جمع عمومی ایراد شده و به همین جهت بیانی ساده و روان دارد. نوارهای این سخنرانیها در دست نیست و کتاب حاضر تنظیم شده متنی است که در همان زمان از نوار استخراج گردیده و در اختیار استاد شهید گذاشته شده است و البته ایشان چهار جلسه اول آن را ملاحظه نموده و ضمن اصلاحات عبارتی، مطالبی بر آن افزوده اند. در تنظیم این مجموعه، جهت حفظ امانت، به اصلاح اندک عبارتی اکتفا شده و حالت گفتاری مطالب حفظ گردیده است. عناوین سخنرانیها - غیر از چهار جلسه اول که از استاد شهید است - از ویراستار می باشد و حتی المقدور سعی شده است که از متن سخنرانیها استخراج شود.

رسم استاد بر این بود که پس از تفکر و تعمق کافی درباره یک موضوع، در اطراف آن یک یا چند سلسله سخنرانی می نمودند و اگر قرار می شد که آن سخنرانیها به صورت کتاب منتشر شود، متن پیاده شده از نوار را با توجه به سؤالات حضار اصلاح و تکمیل می کردند به طوری که گاهی متن تنظیم شده چند برابر متن سخنرانیها می گردید. بنابراین نباید انتظار داشت که کتاب حاضر، بحثی کامل در موضوع مذکور باشد. با این حال این کتاب همچون دیگر آثار آن متفکر گرانقدر حاوی بحثهایی جالب و دلکش در موضوع خود بوده و حلال مسائل مبتلابه زیادی در باب «اسلام و مقتضیات زمان» است، خصوصاً که ما امروز به یمن انقلاب شکوهمند اسلامی در پی اجرای احکام اسلام می باشیم و طبعاً این سؤال پیش می آید که آیا با توجه به تغییرات و تحولات زمان، اسلام که در چهارده قرن پیش نازل شده می تواند پاسخگوی مشکلات این زمان و هر زمان دیگری باشد؟ این کتاب پاسخگوی این گونه

سؤالات است.

استاد شهید بحثهایی در همین موضوع در سال ۱۳۵۱ در انجمن اسلامی پزشکان ایراد نموده‌اند. این بحثها جلد دوم این کتاب را تشکیل می‌دهد. همچنین آن متفکر فرزانه دو سخنرانی در این موضوع، یکی تحت عنوان «اسلام و نیازهای جهان امروز» و دیگری با عنوان «قوانین اسلام در مقایسه با توسعه و تحول دنیای جدید» داشته‌اند که در کتاب پانزده گفتار ایشان درج شده است.

این کتاب اولین بار در سال ۱۳۶۴ منتشر شد و از آن تاریخ تاکنون از استقبال خوبی برخوردار بوده است چنانکه تعداد چاپ آن گواهی می‌دهد. در چاپهای گذشته، کتاب در قطع رقعی منتشر می‌شد ولی نظر به حجم نسبتاً زیاد آن، تصمیم گرفته شد که در قطع وزیری منتشر و ضمناً کتاب یک بازبینی شود و تقایص احتمالی از نظر علامتگذاری و غیره رفع گردد و آنگاه از نو حروفچینی شود. از جمله، مطالب کتاب عنوانگذاری شد. لذا این چاپ با مزایایی از حیث دفعه و زیبایی و غیره نسبت به چاپهای گذشته منتشر می‌شود. امید است رضایت خاطر علاقه‌مندان به آثار آن اسلام‌شناس گرانقدر را فراهم آورد.

نظر به اینکه در بحثهای انجمن اسلامی پزشکان، استاد تصریح می‌کنند که عنوان «اسلام و نیازهای زمان» مناسبتر از عنوان «اسلام و مقتضیات زمان» است زیرا «مقتضیات زمان» شامل اموری که نیازهای واقعی زمان نیستند نیز می‌شود و بحث ما درباره رابطه اسلام و نیازهای واقعی زمان است، لذا بهتر دیدیم که در این چاپ که کتاب به شکل تازه‌ای منتشر می‌شود نام کتاب را نیز به نام مورد نظر آن متفکر شهید تغییر دهیم.

از خدای متعال توفیق بیشتر در نشر آثار چاپ نشده این متفکر شهید گرانقدر و این حاصل عمر و پاره تن امام خمینی (ره) مسئلت می‌نمایم.

اردیبهشت ۱۳۸۱ برابر با صفر ۱۴۲۳

سوزن‌نویس
سید محمدحسین
سید محمدحسین